

అర్థం :- జనని-తల్లి, కామక్కి-కామక్కిదేవి, రాకేందు ప్రతినిధి
మఖే-పూర్వచంద్రముఖి, పర్వతసుతై - హిమగిరిసుత, త్రిపురహర
పామక్కి-శివుని ప్రీయులూ భక్త్యై-బ్రక్తిచేత, శమధన జనానాం-
శమదమదై శ్వర్య సంపన్మలైన ముని, పరిషదౌ - సమాజంచేత,
చిరాత్ - చిరకాలానికి, ఎఫ్స్ - ఎభించిన, సరూగే-లూక్షరాగయు క్త
మెన, తే-నీ, పదకమలయగ్గై-దివ్యచరణాలయందు, మత్కృః-నా,
మనోభృంగః-మనసు అనే తుమ్మెద, ప్రకామం-గాఢంగా, రమతాం-
రమించాలి.

టీక్క- శమద్భుద్గుణసంప్రత్యక్లమనిజన సమాజానికీచీరకొల్పానికి
—
లభించిన దేవిచరణకుమాలయందునో మనోభృంగంసదా క్రిడించోలి.

గోవ సంవిత్తాన్వేషిం శ్రష్టకల చూడా పీఠుత్తమే
శన్మేః గత్తాన్వగత్తాన్ జిత్తసురవరేచే గిరిసుతే
యుత్తనే సంత్తనే చురుణ నలినొలొన యుంగలే
సుచొబదుం చెత్తు బ్రహుద కరియునొధ్యం ద్వారుతరం॥

98

ఆర్థం :- శివే-శివా. శశిశకల చూడో ప్రీయతమే-చంద్ర శేఖరుని
ప్రీయురాస్తు, గిరిసుత్తే-హొమగిరిసుత్త, జిత్సురవరేభే-నడకలో ఎర్రా
వత్తాన్ని గెలిచిన తల్లి, చిత్తప్రమద కరియాధం - మనసులనే మద
గజాల గుంపును, ధృఢతరమ్-గట్టిగా నిగ్రహించి, శన్మా : - మెల్లగా,
గత్యాగత్యా-రాకషోకలు కుదరగా, తే-నీ, చరణనలినాలానయుగలే-
చరణ కమలాలు ఆనే గజబంధన స్తంభములందు, సదో-నిత్యము,
బద్ధుం-కట్టివేయుటకు, సంతః-భక్తజనులు, యత నై-ప్రయత్నిస్తు
న్నారు.

టీక - కామాక్షిదేవి, మనసులను నిగ్రహించి నీ చరణ సన్నిధికీ రాకపోకలు జరుపుతున్నందున వాటిని నీ చరణ కమలాలు అనే ఆలా నములందు గట్టిగా బంధించుటకు సదా భక్తులు ప్రయత్నిస్తున్నారు.

యశ సుమారై మాత్రః మధురకవితాం పక్షులయతే
శ్రీయం దత్తే చిత్తే కమపి పరిపాకం ప్రథయతే
సతాం పాశగ్రంథిం శిథిలయతి కీం కీం న కురుతే
ప్రపన్సే) కామాక్ష్యః ప్రపాతి పరిపాటీ చరణయోః॥

99

అర్థం :- మాతః-తల్లి, కామాక్ష్యః - కామాక్షిదేవియొక్క, చరణయోః-చరణాలను, ప్రపన్స్సా-పొందిన, ప్రణత పరిపాటీ-నమస్కారము, యశః సూతే-కీర్తి నిచ్చును, మధుర కవితాం - తీయని కవితను, పక్షులయతే-ప్రసాదించును, శ్రీయం-ఐశ్వర్యమును, దత్తే-ఒసగును, చిత్తే-మనసులో, కమపి-విశేషమైన, పరిపాకం-సంస్కారాన్ని, ప్రథయతే-ప్రతిష్ఠించును, సతాం - భక్తుల, పాశగ్రంథిం-కర్మబంధమును, శిథిలయతి-సదలించును, కీం కీం న కురుతే-ఇంకా అవి చేయని శభాలు ఏమున్నాయి?

టీక - కామాక్షిదేవి భక్తులకు కలిగే శభాలకు అంతం లేదు. అన్ని శభాలే. మచ్చుకు కొన్ని: కీర్తి, సంపద, చక్కని కవిత, చిత్త సంస్కారం, కర్మనాశము అన్ని లభిస్తాయి. (దేవి చరణాలను మనసులో నిలిపితే చాలు అన్ని శభాలే కలుగుతాయని - పాదారవిన్న శతకాంతాన ఫలప్రతిని మూకకవి ఇలా వివరించాడు.)

మనీషాం మాహంద్రీం కకుభమివతే కామపి దశాం
ప్రపదతే కామాక్ష్యః చరణ తరుణాదిత్యకిరణః
యదీయే సంపర్చే ధృతరస మరందా కవయాతాం
పరీషాకం ధత్తే పరిమలవతే సూక్తినలినీ॥ 100

అర్థం :- కామాక్ష్యః - కామాక్షీదేవి, చరణ తరుణాదిత్యకిరణః -
చరణమనే సూర్యకిరణము, మాహంద్రీం కకుభం ఇవ-తూర్పుదిశను
వెలిగించునట్టు. తే-నీకు, కామపి దశాం-ఛైత్యాన్ని, ప్రపదతే-కలి
గించును, యదీయే సంపర్చే-ఏ దేవిచరణ స్వర్ణ, సూక్తి నలినీ-
సూక్తిపద్మము, పరిమలవతే-పరిమళం కలిగినదై, ధృతరసమరందా-
నవరస మాధుర్యంకలద్య, కవయాతాం పరీషాకం-మహాకవిస్తానాన్ని,
ధత్తే-వహింప చేయును.

టీక - కామాక్షీదేవి భక్తులకు జ్ఞానోదయం అవుతుంది. నవరస
భరితమైన కవిత్వాన్ని చెప్పే మహాకవిత్వం అలవడుతుంది.

పురా మారారాత్రిః పుర మజయు దంబి స్తవశత్రైః
ప్రస్తున్నాయాంసత్యంత్వయితుమీనసైతేంద్రతనయే
తుత్సై కామాక్షీ స్న్యారతు తరసా కాలసమయే
నమాయాతే మాత్రః మమ మనసి పాదాబ్జయుగలీ॥

101

అర్థం :- తుమీనసైతేంద్రతనయే - హమగిరిసుత, కామాక్షీ -
కామాక్షీదేవి, పురా-పూర్వం, మారారాత్రిః-శివుడు, అంబి స్తవశత్రైః-

దేవిస్తోత్రంచేసి, పురం-త్రిపురాలను, అజయత్-జయించెను, అతః-
ఆందువల్ల, మమ-నాకు, కాలపమయే సమాయాతే - మృత్యు సము
యాన, తే-నీ, పాదాబ్జయుగలీ - చరణ కమలాలు, తరసొ-పెంటనే,
మమ మనసి-నా మనసులో, స్నేరతు-స్నేరించాలి.

టీక - దేవిని స్తుతించి పూర్వం శివుడు త్రిపురాలను గెలిలాడు
ఆందువల్ల నాకు మృత్యుసమయాన పెంటనే నీ దివ్యచరణాలు నా
మనసులో స్నేరించాలి.

పదద్వంద్వం మందం గతిషునివస్తునంహృదిసత్తాం
గిరామనై బ్రాంతం కృతకరహితానాం పరిబృథి
జనానాం ఆనందం జనని జనయున్నం ప్రణమత్తాం
త్వదీయం కామాక్షి ప్రతిదిన మహం నోమి విమలం॥

102

అర్థం :- కృతకరహితానాం గిరాం-వేదాల, అనై-అంతమాదు,
బ్రాంతం-సంచరించు, సత్తాం-సత్పురుషుల, హృది-హృదయమందు,
నివస్తునం-నివాసం చేస్తున్న, గతిషు మందం-మందగమనము కల,
ప్రణమత్తాం జనానాం - భక్తజనులకు, ఆనందం-అనందాన్ని, జన
యంత్తం-ప్రసాదిస్తున్న, పరిబృథి-కామాక్షి-కామాక్షి దేవీ, విమలం-
నిర్మలమైన. త్వదీయం పద ద్వంద్వం-నీ చరణాలను, ప్రతిదినం-
నిత్యమూ, అహం నోమి-నేను నమస్కరింతును,

టీక వేదాంత ప్రతిపాద్యమైన నీ చరణాలు భక్తుల హృదయాల్లో
నిలుస్తాయి. వారికి ఆనందాన్ని దేకూరుస్తాయి. మందగమనాభిరామ
మైన నీ చరణాల్ని అసుదినం స్కరిస్తాను.

ఇందం యః కామాక్ష్యః చరణనలిన స్తోత్రశతకం
జమేన్నిత్యం భక్త్యు నిఖిల జగదాప్సోద జనకం
స విశ్వేషాం వంద్యః సకల కవి లోకైక తిలకః
చిరం భుక్త్వు భోగాన్ పరిణమతి చిద్రూపకలయా॥

103

అర్థం :- నిఖిల జగదాప్సోద జనకం-సకల లోకాలకు ఆప్సోదాన్ని
కలిగించే, ఇదం-ఈ, కామాక్ష్యః-కామాక్షీదేవియొక్క, చరణ నలిన
స్తోత్రశతకం-పాదారవిన్న శతకాన్ని, నిత్యం-ప్రతినిత్యమూ, భక్త్యు-
భక్త్తిచేత, యః-ఎ భక్తుడు, జమేత్-జమించునో, సః-ఆ భక్తుడు, విశ్వే
షాం వంద్యః-విశ్వవంద్యుడు అగును, సకలకవి లోకైక తిలకః-కవి
మూర్ఖమ్యుడు అగును, భోగాన్ - భోగాలను, చిరంభుక్త్వు-చిరకాలం
అనుభవించి, చిద్రూపకలయా-సచ్చిదానంద కళాత్మకుడుగా, పరిణ
మతి-పరిణామం చెందును.

టీక - ఈ కామాక్షీదేవి పాదారవిన్న శతకం సకల లోకాలకు ఆప్సో
దాన్ని కలిగించేది. దీన్ని భక్త్తిచేత నిత్యమూ పారాయణం చేయాలి.
అల్లా చేస్తే కవిమూర్ఖమ్యుడవుతాడు. విశ్వవిభ్యాతిచెంది జనారాధ్య
డవుతాడు. సమస్త భోగాలను అనుభవిస్తాడు - చిట్టచివరకు సచ్చిదా
నంద స్వరూపుతాడు.

శ్రీః

పాదారవిన్న శతకము సర్వము సమాప్తము.

మూకపంచశతి

విరచిత
 శ్రీ కామక్షీదేవి కరుణకు పాత్రుడైన మూకకవి విరచిత
 'మూకపంచశతి' నందు - ఒక శిశువు కన్న మొదలయిన యింది
 యముల పాటవమేర్పడుటకు ముందు మనోభావమాత్రముచేత తన
 తోరిక నెట్లు భావించునో అట్లే ఆర్యాశతకమునందు భక్తశిశువు
 యొక్క మనః ప్రపృతిని అంబికాస్వరూపానుసంధానముగ సృష్టి
 పరచెను. శిశువు కొంచెం గ్రహణశక్తిని పెంపొందినమిదట తన
 దాపున వర్తించు వస్తువుయొక్కదర్శన సృష్టినాదులచే ఎట్లు ఆనం
 దింపగల్లునో అట్లే భక్తబాలుడు ఏక్కిలిక్రిందుగా తన కందుబాటులో
 ఉన్న జగన్నాత పాదారవిన్న సందర్శనానంద మనుభవించునని
 పాదారవిన్న శతకమున వెల్లడించెను. మనస్సు జ్ఞానేంద్రియముల
 యొక్కయు సూప్తి తర్వాతే వాక్పసారమగును అట్లే తన ప్రేమక
 స్థానమైన వస్తువును నిరగ్గిశముగ స్తుతి శతకమున స్తుతించెను.
 లోకిక. విద్యలయందు నేర్పరి యగు నొక యువకుడు ఎట్లు లోకిక
 సంపదలను బడయ నర్స్సుడగునో అట్లే యతః పూర్వకృత స్తుతిక
 పలంగా భక్తుడు అంబికా కటూక్క విశేషమును ఇడసి పరమజ్ఞానాను
 భవము హాందుటకు హాందుటకు పాత్రము కాగోడని కటూక్కశతకము
 నందు సూచించెను. లోకికై శ్వర్య సంపూర్ణుడొకడు మంచి వయ
 సులో తానెట్లు శృంగార సుఖానుభవమునకు పాత్రుడగునో అట్లే దేవి
 అనుగ్రహ పాత్రుడైనవాడు ఆ తల్లి మందస్మిత చంద్రికాయుతుడై
 ఆనంద చంద్రునివలె అలోకిక నిరతిశయానందాను భవస్వరూపుడై
 ప్రకాశించునని మందస్మిత శతకమున ఆవిష్కరించెను. యా స్తుతి
 పరించు ఘూతమున సాధకుడు పరదేవతతోడ ఐకాత్మానుభూతిని
 బడసిన స్తుతి నందగలడు.

— శ్రీ కామకోటి జగద్గురు చంద్రశేఖరేంద్ర సరస్వతిస్వామి